

Telepolis

Gorka Julio

Zer neurtu, hori izan

Chartbeat enpresako buruak eduki bat zabaltzen den aldien eta irakurketen arteko korrelaziorik ez dagoela esan zuen Twitter bidez. Chartbeat, denbora errealean estatistika eta datu azterketa egiten duen enpresa bat izanik, kontuan hartzeko iritzi bat da. Bere eskuetatik pasatzen diren datu kopuru handiak ezagututa, are gehiago.

Baieztapenetik tiraka, azalpenak ere eman behar izan zituzten ondoren. Azalpen horietan, eduki bat zabaltzeko aldien eta bisita kopuruaren arteko harremana noski bazegoela adierazi zuten, baina horrek ez omen du irakurketa ziurtatzen. Hau da, gerta daiteke eduki bat asko zabaldu bai, baina ez gehiegi irakurtzea.

Interneteko sare sozialetan edukia hedatzen dugunean, eduki hori hedatzeaz gain, jendeak irakurtzea (edo ikustea) bilatzen dugu. Helburu berarekin milioika pertsona dago munduan, baina irudiko luke askorentzat Twitterreko eta Facebookeko RT eta *Like* kopuruak markatzen duela eduki baten kalitatea. Neurgailu horiek duten helburua horixe da, atxikimenduan oinarritutako arrakasta neurtzea.

Bada, horrek muga argiak ditu eduki bat irakurria, kalitatezkoa, sakona... den neurtzeko. Neurgailu horiek atxikimendua, hedapena, berehalakotasuna... bezalako ezaugarriak neurtzeko baliagarriak izan daitezke, baina beste gauza askotarako oztopo besterik ez dira.

Horretaz jada jende asko konturatu da, bereziki marketing munduan dabilen jendea. Klik, bisita, orrialde ikusi..., neurgailu horietaz harago atentzioa da neurtu behar dena. Garai berri hauetan, beraz, atentzioa izango da neurtu beharrekoa.

Atentzioaren Webaren garaia da. Horrela deitu nahi izan diote batzuek, beti gertatu den denborarekiko borroka azaltzeko.

Denbora noiz, nola eta zertarako erabiltzen dugun 'neurtu' nahiko dute, pentsa. Neurtzeak ez du berez zentzu negatiborik, baina kasu askotan bezala, honetan ere 'metatu', 'harra-patu' edota 'kapturatu' hitzen sinonimo bezala erabili ohi da. Ondorioz, neurtzen ari zaren hori helburu bihurtzen da, eta horrekin batera baita pertsonak ere: «Zer neurtu, hori izan».

Milioika edukirekin, gure atentzioa bilatuko duten milaka inputso izango ditugu. Arrisku handia dago, beraz, denbora guztian gure atentzioarengatik borrokatzen duten horiez asebeteta edota nekatuta, bakoitzak behar dituen ideiak garatzeko denborarik ere ez izatea. Maila indibidualean hori txarra bada, maila kolektiboan oraindik okerragoa izan daiteke.

Idea sorkuntzarako esan ohi da beharrezkoa dela lasaitasun eta sosegua, denbora 'galtzeko' aukera. Ideiak lantzeko, sortzeko, eztabaidatzeko... espazioak (fisiko edo/eta birtualak) beharrezkoak dira horretarako. Neurgailu egokiak definitu edota aukeratzearekin batera, ezinbestekoa hori ere etorkizun posibleak pentsatzeko.

Hobe ulertzeko, ikusi nola txertatu diren notifikazioak egunero erabiltzen ditugun mugikorretan. Mugikorretako aplikazioak era masiboan erabiltzen hasi ginenetik, notifikazio gehiago jasotzen ditugu mugikorretan. Bada, orain notifikazio oharrek eta horiekin lotuta doazen zenbakiek -2 mezu dituzu irakurtzeko, 5 aldiz zabaldu da zure mezua, bilerera duzu 19:00etan, trafiko arazoak 5 kilometrora...- gure pantailaren zati handiago bat hartuko dute, gure denbora, gure atentzioa, gure...

Tronu Dema etengabea

P2P fitxategi elkartrukea munduan gehien erabiltzen den elkartruke moduetako bat da. P2P elkartruke modua, azken finean bakoitzak bere gailuetan dituen baliabideei esker,

gailuen arteko fitxategi elkartruketa da. Alegia, tartean ez dugu zerbitzaririk behar, fitxategiak ordenagailutik ordenagailura pasatzen direlako zuzenean.

BitTorrent (bittorrent.com) protokoloa erabiltzen duten Vuze, Transmission edota uTorrent programak dira ezagunak. Beste asko daude, baina denen funtzionatzeko era oso antzekoa da. Torrent izeneko fitxategiak jaitsiz edo *magnet* linketan klik eginez programa martxan jarri eta bera arduratzen da fitxategia behar den ordenagailuetatik jaisten.

Elkartrukatzen diren fitxategiak mota askotakoak dira: irudiak, audioak, bideoak, dokumentuak, datu multzo handiak... Azken horiek garrantzi berezia dute, adibidez ikerkuntzan. Kontrakoa uste bada ere, sare horietan dabilen eduki askok ez du inongo *copyright* legerik apurtzen.

Jakina da, halere, sare horietan berez *copyright*-a duten filmak, telesailak, musika eta abar zabaltzen direla. Ezinezkoa da, aipatu dugun P2P banaketa ereduaren ondorioz, jaitsitako edukiak zehazki zenbat izan diren jakitea. Datu fidagarriren bat lortzeko saiakerak egiten dira, horietako bat Tru Optik (truoitik.com) enpresak egindakoak.

Ikerketa horietan ikus daiteke 300 milioi pertsonen munduan era horretako tresnak erabiltzen dituztela fitxategiak elkartrukatzeko. Pentsa daiteke beharbada baliabide horietara beste era batera atzipenik ez duten pertsonen erabiltzen dituztela, baina herrialde sailkapen gehienetan (filmak, telesailak, musika, jokoak eta softwarea) AEBak agertzen dira lehen postuan. Bakarrean, jokoan kategorian, Brasil eta Errusiaren ondoren agertzen da hirugarren postuan.

P2P trafikoa ohiko zerbitzuekin alderatuz gero, Facebook eta YouTuberen ondoren hurrengoa litzateke, Twitter, SoundCloud, Instagram, Spotify... zerbitzu ezagunak baino garrantzitsuagoa. Hori gutxi balitz, jaisten diren telesail eta filmak bakarrik kontuan hartuz gero, horiek Amazon, iTunes eta Google Playen batera jaitsitakoak baino gehiago dira.

Azken finean, jendeak berarentzako eskuragarri dituen bideak erabiltzen ditu nahi duen edukira iristeko. Prezioa,

erraztasuna, erosotasuna..., faktore askoren konbinazioa izan ohi da erabaki horren atzean dagoena.

Azken aldian industriak Spotify (musika entzuteko zerbitzua) edota Netflix (film eta telesailak ikusteko zerbitzua) bidez jendeari esperientzia hobe bat eskaini eta kontsumoa hortik bideratu nahi izan du. Bi kasuak arrakastatsuek direla esan daiteke, bakoitza bere alorrean. Bada, P2Pari dagokionez, badirudi Spotifyk eragina izan duela eta era horretan musika gutxiago elkartrukatzen dela orain. Aldiz, Netflixek ez du eragin handirik sortu P2P sareetan trukatzeko bideo kopuruan.

Tronu Dema bat balitz bezala, Popcorn Time (get-popcorn.com) bezalako tresnak jaiotzen hasi dira testuinguru honetan: atzetik P2P elkartruketa erabili arren, erabiltzailearentzako edozein bideo zerbitzu bezain errazak diren tresna ikusgarriak. Bi munduen gauza hoberenak biltzen ditu Popcorn Timek adibidez, eta gainera mugikorrenzako bertsioak ere atera ditu orain.

Ereduen arteko etengabeko tronu dema horretan, seguru zuetako askok entzun duela *Tronu Dema* dela historian gehien jaitsitako telesaila. Bada, inork ezin du hori ziurtatu, P2P trafikoa neurtzeko zailtasunak direla eta. Tru Optik enpresaren datuei so egiten badiegu, aldiz, datu hori egiazkotzat jo dezakegu.

BitTorrent protokoloaren sortzaileek afera hau aztertu zutenean (<http://blog.bittorrent.com/2013/06/25/the-real-king-of-bittorrent>), adierazi zuten, beraien datuak aztertuz, egileak bere kasa igotako *Epic Meal Time* saioa zela jaitsiena, *Tronu Dema*-ren deskarga bikoitzekin. Titular handietan aurkeztu zituztena telesail enpresa handien saioen arteko tronu dema zen, ez beste ezer. Errealitatea bestelakoa da, askoz ere anitzagoa.

Ilustrazio berria

Informazio eta ezagutzaren gizartean bizi gara. Informazioa eskuratzeko eta hedatzeko inoiz baino aukera gehiago dugu,

alde batetik; eta, bestetik, informazio horretan oinarrituz ezagutza sortzeko gaitasuna ematen duten baliabideak ere eskuragarri ditugu. Balio horiek erdigunean kokatzen dituen jendarte honetan, aldiz, balio horien aurka doazen ekimen eta praktika ugari ere aurki daitezke, gertu gainera.

Inprentak eta Ilustrazioak ekarritako ezagutzaren demokratizazio prozesuak ez du etenik izan. Orain, Internet eta teknologiei esker, informazioa eskuratu, erabili, berrerabili eta horrekin ezagutza sortzea gero eta errazago bihurtu da. Bada, orain badira printzipio horiekin hautsi eta teknologiak posible egiten duena oztopatzeko bideak jarri nahi dituztenak.

Horien aurrean, aipatutako idealekin bat egin edo horiek zabaltzeko jarrera dutenak ere agertzen dira. Eredu oso zabala bada ere, ezagutzaren inguruan kokatzen diren hezkuntzan eta liburugintzan bakarrik jarriko dugu arreta orain. Beti edukien bueltan, eta ahal den kasuetan gertuko adibideak ekarriz.

Hezkuntzaren alorrean gero eta ohikoagoa da eduki libreeko jarrera positiboa. E-learning ikastaroetatik hasi eta unibertsitate materialetara hedatzen ari da eredu librea. Guztiz zentzuduna da, ezagutza ahalik eta gehien zabaltzea bada helburu.

Garrantzi berezia hartzen dute horretan hezkuntza prozesuaren hasierako urteetako materialek. Arlo horretan, muga handiak daude oraindik. Kasu askotan, beren izaera egokitu ez duten edota ezin izan duten editorial pribatuaren esku dago eduki horren jabetza eta kontrola. Gurean ere ez gaude arazo honetatik gorderik.

Aldiz, arlo ezberdinetatik hezkuntzarekin lotutako zenbait ekimen interesgarri ere badira: UEUK eta Asmozek (mooc.asmoz.org) bigarren MOOC online ikastaro ireki masiboa antolatu izana, adibidez. EHU unibertsitate publikoan ere, irakasgai askotako material ugari sarean dago eskuragarri Open Course Ware atarian (ocw.ehu.es).

Liburugintzaren arloan, oraindik ere eduki libreen aldeko jarrera xumea da, nahiz eta gero eta gehiago diren eduki

libreetan argitaratzen duten egileak. Euskarriak garrantzia du oraindik, baina digitalizazioarekin batera eztabaida gero eta nabariagoa da.

Industria, bide horretan, aurreko ereduarekin jarraitzeko saiakera egiten dabil, DRMa (giltzarrapo digitala) erabiliz batez ere. Giltzarrapo horrekin, liburu digitala ohikoa beharko lukeen kopiatzeko aukera murrizten dute. Hau da, liburu digitala liburu fisiko bilakatzea bilatzen dute. Eusko Jaurlaritzak liburutegi publikoetan jarrera hori sustatu du, liburutegiek beti izan duten izaeraren kontra, eremu pertsonalean larria dena jendarte osora hedatuz.

Badira kontrako zentzuan igeri ari direnak ere. Traficantes de sueños argitaletxeak, adibidez, lizentzia libreetan publikatzen ditu bere liburu digital eta fisiko gehienak. Gurean Susa argitaletxeak horixe bera egiteaz gain, liburu digitalen kasuan ordainketa sisteman ere egilearekiko ordainketa zuzena bilatzen duen eredu bat lantzen dihardu.

Oraindik aldaketa gertatu ez bada ere, argi dago jada eredu batzuekin amaitu eta beste batzuk ezarri behar direla. Egin ezean, euskararen egoera kontuan hartuz, atzean gelditzeko arrisku larria litzateke. 🐞